

1. Minoritetspolitiskt program för Haninge kommun

Inledning

Haninges minoritetspolitiska program är ett styrdokument som ger en långsiktig och övergripande bild av kommunens ambition och vilja i arbetet med nationella minoriteters rättigheter. Programmet bidrar till en förstärkning av och kompetenshöjning i kommunens arbete genom att tydliggöra rättigheter, samordning, ansvar, uppföljning och utvärdering. Det ska vara till stöd och ge vägledning för alla anställda och förtroendevalda i kommunen. Det utgör underlag i verksamhetsplanering och gäller för alla kommunens verksamheter och bolag.

Sveriges riksdag fattade år 2000 beslutet om en anslutning till Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter¹ och den europeiska stadgan om landsdels- och minoritetsspråk². Sveriges fem nationella minoriteter är ; judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar och minoritetsspråken är jiddisch, romani chib (alla varieteter), samiska (alla varieteter) meänkieli och finska.³

Programmet inleds med att beskriva minoritetslagstiftningen och befintliga mål som ligger till grund för styrdokumentet samt Haninge kommun som förvaltningsområde för finska och utvecklingskommun för romsk inkludering. I avsnitt två beskrivs Haninges minoritetspolitiska mål. Den tredje delen redogör för ansvar, uppföljning och utvärdering.

I programmet omnämns Judar, Romer, Samer (som även har ställning som urfolk), Sverigefinländare och Tornedalingar som nationella minoriteter eller minoritetsgrupper. Språken jiddisch, romani chib (alla varieteter), samiska (alla varieteter), finska och meänkieli omnämns som minoritetsspråk.

Minoritetspolitiska programmet har beretts i styrgruppen för minoritetspolitiska arbetet, genom samråd med minoritetsgrupper och berörda förvaltningar i Haninge kommun. Programmet har fastställts av kommunfullmäktige

¹ Ramkonventionen: <https://data.riksdagen.se/fil/72615C49-E872-4BC8-9203-A1F8F871BB54>

² Minoritetsspråkskonventionen: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/sveriges-internationella-overenskommelser/2000/01/so-20003/>

³ Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk

1.1 Bakgrund och syfte

2009 infördes minoritetspolitiken som ett eget politikområde i Sverige och en ny lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (minoritetslagen)⁴ tillkom med syfte att stärka de nationella minoriteternas rättigheter. År 2012 beslutade regering att anta en samordnad och långsiktig strategi för romsk inkludering⁵ med det övergripande målet att *den rom som fyller 20 år 2032 ska ha samma möjligheter i livet som en icke-rom*.

Minoritetslagstiftningen reviderades och förstärktes ytterligare 1 januari 2019. Då fastslogs att alla kommuner ska anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete.

Det finns ett antal grundläggande skyldigheter för kommuner, regioner och andra förvaltningsmyndigheter som gäller alla nationella minoriteter i hela landet. Målet med den svenska minoritetslagstiftningen och romastrategin

är

att ge ett grundläggande skydd för de nationella minoriteterna och stärka deras möjlighet till inflytande, att arbeta mot diskriminering samt stödja de historiska minoritetsspråken och kulturerna så att de hålls levande. Det är särskilt fokus på barns och ungas utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket. Andra lagar, riktlinjer och styrdokument som fastställer Nationella minoriteters rättigheter är:

- Socialtjänstlagen
- Skollagen
- Läroplan för förskolan
- Läroplan för grundskolan
- Bibliotekslagen
- Diskrimineringslagen
- FN:s barnkonvention

Ett gott liv i Haninge

I Haninge bor det människor från världens alla hörn och kommunen har lång erfarenhet av att ge stöd och service till många olika språkgrupper. Det är viktigt att känna till att minoritetslagstiftningen skiljer sig från integrations- och migrationspolitiken. Gemensamt för de nationella minoriteterna är att de befolkat Sverige under mycket lång tid och har långa historiska band till landet därför räknas språken och kulturerna som en del av Sveriges gemensamma kulturarv. Genom historien har många minoritetsgrupper utsatts för marginalisering, diskriminering och utsatthet av olika slag. Detta är ett viktigt skäl till det förstärkta grundskyddet. Det uppskattas bo mellan

⁴ Minoritetslagen: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2009724-om-nationella-minoriteter-och_sfs-2009-724

⁵ Romastrategin: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2012/02/skr.-20111256-/>

600 000 – 800 000 personer i Sverige med tillhörighet till någon nationell minoritetsgrupp och i Haninge kommun uppskattas mellan 11-15% höra till någon av de nationella minoriteterna.

Haninge kommun ska leva upp till de nationella målen och till de åtaganden som europarådets minoritetskonventioner innebär. Framtagandet av programmet är en del av kommunens vision om ett gott liv i Haninge och arbetet med att värna de mänskliga rättigheterna. Haninge strävar efter att ligga i framkant i avseende att ha goda relationer mellan de nationella minoriteterna och majoritetssamhället. Det är därför viktigt att hitta samverkan mellan kommunen och de olika minoritetsgrupperna.

1.2 Haninge kommun - ett förvaltningsområde för finska

Utöver bestämmelser som omfattar samtliga nationella minoriteter finns särskilda rättigheter och förstärkt skydd för de territoriellt bundna språken finska, meänkieli och samiska, så kallade förvaltningsområden. Sedan 1 januari 2010 ingår Haninge kommun i förvaltningsområde för finska. Det förstärkta skyddet innebär:

- att erbjuda service på finska
- att bemöta den enskilde på finska
- att verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska
- att anordna förskola helt eller till väsentlig del på finska. Vårdnadshavare ska tillfrågas om de önskar plats i sådan förskola.
- att anordna äldreomsorg helt eller till väsentlig del på finska samt tillse rätten till sin kulturella identitet. Den som söker bistånd ska informeras om denna rätt.

Kommunen mottar ett riktat statsbidrag som ska användas till merkostnader som uppstår vid åtgärder för att stödja användningen av finska. Därför ska kommunen tillsammans med minoritetsgruppen kartlägga de behov som finns av åtgärder till stöd för användningen av finska språket. Kommunen ska också kunna ge svar på vilka språkkunskaper som finns inom kommunens olika personalgrupper.

1.3 Haninge - utvecklingskommun för romsk inkludering

År 2015 genomförde kommunen en behovsinventering hos romer boende i Haninge. Inventeringen utmynnade i en rapport som visade på ett antal områden där romer har en missgynnad ställning. Exempelvis står många romer utanför arbetsmarknad och utbildning. Stigmatisering och omfattande diskriminering leder till att många romer fortsatt döljer sin

identitet med den konsekvensen att de inte får tillgång till det stöd de har laglig rätt till.

Mot bakgrund av rapporten ansökte Haninge år 2016 om att bli utvecklingskommun för romsk inkludering. Ansökan beviljades. Roma strategins prioriterade områden är utbildning; arbete; hälsa/social omsorg/trygghet; kultur och språk; och civilsamhällets organisering. Projektet har bland annat lett till att det har upparbetats en kontakt mellan romer boendes i kommunen och delar av kommunens förvaltningar. Fler romer har kommit ut i arbete och sysselsättning, sociala insatser för äldre romer har genomförts och föräldranätverk i skolan har skapats. Förtroendeklyftan mellan romer, myndigheter och kommun har minskat. Att inom kommunen ha personer med romsk språk- och kulturkompetens är en förutsättning för att fortsätta det den positiva utvecklingen.

2. Haninge kommuns minoritetspolitiska mål

I detta avsnitt presenteras Haninges minoritetspolitiska mål utifrån programmets tre fokusområden: *rätten till information, rätten till kultur och språk, rätten till inflytande och delaktighet*. Fokusområdena har valts utifrån minoritetslagstiftningen samt kommunens vision och målområden som ska bidra till att Haninge blir en bättre kommun att bo, leva och verka i för varje individ. Till varje fokusområde ges en målbild, en inledande text, precisering samt kommunens mål.

2.1 Rätten till information

Målbild: Haninge är en kompetent minoritetskommun

Nationella minoriteter boendes i Haninge är beroende av information om sina rättigheter från kommunens olika förvaltningar och verksamheter. För att kunna tillvarata sina rättigheter måste informationen vara tydlig, synlig och tillgänglig. För att kunna ge relevant och viktig information och service behövs ökad kunskap och kännedom om nationella minoriteter och minoritetslagen men även vilket ansvar Haninge som kommun har enligt denna lag. Ett gott bemötande och god service kräver också att det finns tillgång till personal med kulturkompetens, kunskaper i nationella minoritetsspråk och minoritetsfrågor. Personalförsörjningen är en stor utmaning därför behöver kommunen aktivt söka efter sådan personal och uppmuntra användning av minoritetsspråk, öka kunskapen generellt och se språket som en resurs och en merit.

Precisering av fokusområdet:

- Kommunen ska informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter och det allmännas ansvar på de minoritetsspråk som kan väntas bli använda av enskilda i deras kontakt med kommunen.
- Kompetensutvecklande insatser om minoritetslagstiftningen, romastrategin, de nationella minoriteterna och minoritetsspråken genomförs för medarbetare i kommunen.
- Kommunen ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i minoritetsspråk.

Haninge kommuns mål

- År 2022 Viktig och relevant kommuninformation finns väl synlig och tillgänglig för nationella minoriteter.
- År 2023 Kommunen har kännedom om vilka behov av stöd och åtgärder som finns för användningen av finska språket.
- År 2023 Antalet anställda som själva anser sig ha kunskaper om nationella minoriteter och minoritetslagen i förhållande till år 2020 har ökat.
- År 2023 Kommunen har kännedom om omfattningen av antal anställda med språk- och kulturkompetens.
- År 2023 Kommunen beaktar kunskaper i nationella minoritetsspråk vid rekrytering av personal.

2.2 Rätten till kultur och språk

Målbild: Nationella minoriteter berikar Haninge kommun

Språk och kultur är en stor del av varje människas identitet och ligger till grund för hur vi utvecklas som individer och är något som följer oss genom livets alla skeden. Framtiden för de nationella minoritetsspråken är mycket oviss och det finns en farhåga att språken helt kommer att försvinna om inte insatser sätts in. Detta betyder att en del av allas vårt gemensamma kulturarv riskerar att glömmas bort och försvinna.

I Haninge och i andra kommuner finns ett språkmässigt generationsglapp mellan vuxna som har kvar sitt språk och barn/unga som förlorat eller håller på att förlora sitt modersmål. För att motverka detta behöver kommunen sätta in insatser för att uppmuntra och överföra språk och kultur mellan generationerna, få fler att tala samt höja statusen hos minoritetsspråken.

Det är relativt vanligt att äldre förlorar förmågan att tala på annat språk än sitt modersmål. Kommunikation kan vara livsviktigt därför är rätten att använda sitt minoritetsspråk inom äldreomsorgen mycket betydelsefull. Genom att ta hänsyn de äldres behov av att upprätthålla sin kulturella och språkliga identitet erbjuder Haninge kommun en värdig och trygg omsorg på ålderns höst.

I Haninge finns ett rikt kultur- och föreningsliv som visar på en bredd och mångfald i kommunen. De nationella minoriteterna ska vara en del av detta och ges en möjlighet att bibehålla sin kultur och bevara delar som religion, traditioner, språk och kulturarv. Minoriteterna ska också kunna delta i och vara synliga i kommunens offentliga kulturliv.

Precisering av fokusområdet:

- Det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda de nationella minoritetsspråken och främja möjligheten att behålla och utveckla sin kultur.
- Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.
- Haninge kommun anordnar förskola och äldreomsorg som helt eller till väsentlig del sker på finska.
- Haninges kulturliv speglar och inkluderar de nationella minoritetsspråken och de nationella minoriteterna.

Haninge kommuns mål

- 2023 Antalet barn/unga som läser något av de nationella minoritetsspråken som modersmål i förhållande till år 2020 har ökat.
- 2023 Antalet nöjda äldre från minoritetsgrupperna som anser sig ha möjlighet att utöva och utveckla sin kultur i förhållande till år 2021 har ökat.
- 2021 Haninge kommun uppmärksammar de nationella minoriteternas traditioner och kultur.

2.3 Rätten till inflytande och delaktighet

Målbild: Haninge kommun är en förebild i det minoritetspolitiska arbetet

Haninge strävar efter att ligga i framkant i avseende att ha goda relationer mellan de nationella minoriteterna och majoritetssamhället samt uppnå ett långsiktig och hållbart arbete. En nyckel till framgång är dialog och samråd. Minoritetsgrupperna är de som är bäst känner till sin situation och sina egna behov och blir därför en

viktig resurs. Det bygger på ett ömsesidigt förtroende och tillit varför ett långsiktigt relationsbyggande grundat på kunskap och förståelse är av största vikt. Samråd och dialog ska genomföras på såväl politisk- som på förvaltningsnivå. De ska vara strukturerade, systematiska, välplanerade samt transparenta. Nationella minoriteter ska ha möjlighet att påverka agendans innehåll. Samråd och dialoger genomförs i ett skede där det är möjligt att påverka kommande beslut i frågor som berör dem och i former som gynnar ett ömsesidigt, jämbördigt och förtroendefullt meningsutbyte. Områden som rör förskola, skola, ungdomsfrågor, äldreomsorg, bibliotek och annan kulturverksamhet är särskilt viktiga att samråda och föra dialog kring.

Precisering av fokusområdet:

- Förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med minoriteterna i sådana frågor.
- Särskilt barn och ungas möjlighet till inflytande och samråd i frågor som berör dem ska främjas.
- Samråd sker både med föreningsaktiva som med personer som inte är organiserade i frågor som är principiella för minoritetsområdet.
- Samråden kan vara öppna för allmänheten och i andra fall ske tillsammans med utvalda representanter från minoritetsgrupperna.

Haninge kommuns mål

- 2021 Haninge kommun har en hållbar modell för strukturerade dialoger och samråd både på politisk- som på förvaltningsnivå.

3. Ansvar, uppföljning och utvärdering

3.1 Ansvar och uppföljning

Kommunstyrelsen ansvarar för Haninges minoritetspolitiska arbete.

Kommunstyrelsen ansvarar för samordnad uppföljning av nämndernas minoritetsarbete utifrån programmets fokusområden och mål.

Samtliga nämnder och bolagsstyrelser ansvarar för genomförandet av de minoritetspolitiska målen samt redovisa sitt arbete i enlighet med kommunens styrmodell och kvalitetsstyrning.

3.2 Utvärdering

Minst en gång per mandatperiod utvärderas måluppfyllelsen utifrån

fokusområdenas preciseringar samt de nationella målen. Efter utvärderingen prövas om det minoritetspolitiska programmet fortfarande är aktuellt eller om det behöver revideras.

4. Länkar:

Ramkonvention, se länk

Minoritetsspråkskonventionen, se länk

Minoritetslagstiftningen, se länk

Roma strategin, se länk

Remissvar skickas till hanningekommun@hanninge.se senast 3 maj 2020.

Frågor/Kontakt: sanna.rantamaki@hanninge.se , Telefon: 08-606 88 73

Haninge januari 2020